

*mgr Marcin Lange*¹

Katedra Stosunków Międzynarodowych
Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku

Nierówności dochodowe a wybrane problemy społeczne w krajach Unii Europejskiej

WSTĘP

Porównania różnych społeczeństw wskazują, że występowanie problemów społecznych ma niewiele wspólnego z poziomem przeciętnych dochodów w danym społeczeństwie. Wzrost gospodarczy i podnoszenie się przeciętnych dochodów przestały istotnie wpływać na jakość życia ludności krajów bogatych. Ale wewnątrz poszczególnych społeczeństw problemy społeczne są silnie skorelowane z dochodami.

W artykule rozpatrzono związek między problemami w zakresie edukacji i przestępczości a stopniem nierówności dochodowych w społeczeństwach krajów Unii Europejskiej. Ocena zaawansowania problemów społecznych w wymienionych dziedzinach życia w zależności od stopnia nierówności dochodów zostanie określona za pomocą odpowiednio odsetka młodzieży przerywającej naukę przed ukończeniem szkoły średniej i liczby więźniów przypadających na 100 000 mieszkańców.

W analizach zróżnicowania dochodów wykorzystywane są różne miary koncentracji, które informują o rozkładzie ogólnej sumy dochodów całej analizowanej populacji pomiędzy poszczególne jednostki. Do najczęściej stosowanych mierników koncentracji zalicza się współczynnik Giniego. Do określenia siły współzależności odsetka uczniów przedwcześnie opuszczających szkołę i stopnia przyzonizacji od indeksu Giniego posłużył współczynnik korelacji liniowej Pearsona.

Wartości wybranych wskaźników społecznych i stopnia nierównomierności rozkładu dochodu oparto na danych z Eurostatu. Na stronie internetowej www.epp.eurostat.ec.europa.eu najnowsze dane dla przedmiotowych paramet-

¹ Adres korespondencyjny: Wydział Finansów i Zarządzania Wyższej Szkoły Bankowej w Gdańsku, ul. Dolna Brama 8, 80-821 Gdańsk, e-mail: marcin.lange@o2.pl.

trów pochodzą z 2012 roku. To rok bazowy dla wszystkich analiz porównawczych. Czy społeczeństwa bardziej lub mniej nierówne borykają się ze zbliżonym nasileniem negatywnych zjawisk społecznych? Wstępny przegląd wyników badań umożliwił wyodrębnienie grupy państw, które nie w pełni stosują się do trendu typowego dla Unii Europejskiej.

ZRÓŻNICOWANIE NIERÓWNOŚCI DOCHODOWYCH W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ

Od połowy lat 70. XX wieku nierówności społeczno-ekonomiczne rosły znacząco na całym świecie, w tym w Europie, na co istnieją nieodparte dowody. Podobne trendy zaobserwowano w Stanach Zjednoczonych i innych uprzemysłowionych gospodarkach. Dla wielu obywateli Unii Europejskiej, jak i działaczy politycznych nierówności wydają się nieuniknioną konsekwencją nowoczesności. Jakkolwiek taka postawa nie znajduje potwierdzenia w faktach, gdyż badania pokazują, że pomiędzy latami 1930–1970 nierówności były rzeczywiście coraz mniejsze, czasami wyraźnie, w wielu częściach świata, również w Europie. Tak się działo głównie za sprawą silnego oddziaływania koncepcji państwa dobrobytu.

Wzrost nierówności społeczno-ekonomicznych w Unii Europejskiej odzwierciedla połączone skutki zmian, jakie zachodzą na rynku pracy, w powiązaniu z globalizacją i zmianami technologicznymi, w zmiennych społecznych, takich jak struktura gospodarstw domowych i działania państw dobrobytu w zakresie wtórnego podziału dochodów. Po części przyczynia się do tego proces rozszerzania Unii o kolejne kraje, ale nie jest to jedyne wyjaśnienie. Nierówności narastają również wewnątrz 8 krajów – założycieli wspólnot europejskich. Wielki dochód, jaki uzyskuje 10% najlepiej zarabiających, wydaje się głównym sprawcą zaobserwowanych zmian [Fredriksen, 2012].

Największe nierówności dochodowe odnotowano w krajach Europy Południowej (Hiszpania, Portugalia, Grecja, Włochy, Cypr), państwach bałtyckich (Łotwa, Litwa, Estonia), najmniej zamożnych państwach UE (Bułgaria, Rumunia) oraz w Wielkiej Brytanii. Do krajów, w których nierówności są najmniejsze, zalicza się Słowenia, Holandia i kraje skandynawskie.

STRATEGIA *EUROPA 2020* A WYBRANE PROBLEMY SPOŁECZNE

Nierówności mają tak wielkie znaczenie, gdyż zaprzeczają fundamentalnym zasadom, które wyznają obywatele Unii Europejskiej. Stąd Komisja Europejska postawiła sobie za cel spójność gospodarczą i społeczną, a strategia *Europa 2020* jako priorytet ustanowiła sprawny i zrównoważony społecznie rozwój. Badania

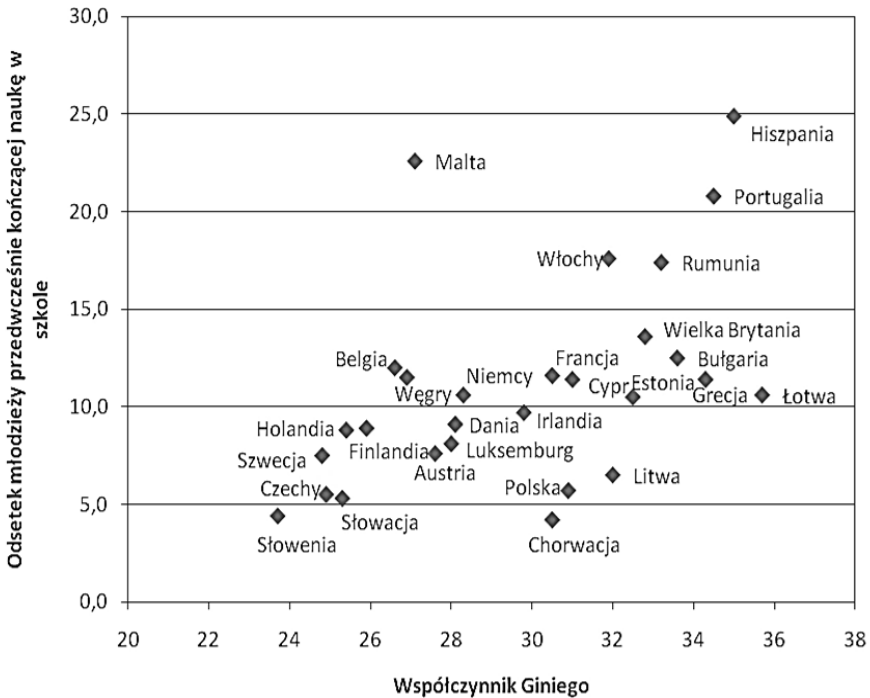
bardzo przekonująco pokazują, że społeczeństwa egalitarne charakteryzują się wyższym poziomem wzrostu i zaangażowania politycznego.

Słaby wzrost gospodarczy, jaki panuje w Europie od kilku dekad, wzmógł niepokój co do rosnącego rozrzutu w dochodach i wykluczenia społecznego. Europejscy decydenci ogłosili implementację strategii *Europa 2020*, której cel to wprowadzenie zrównoważonego społecznie wzrostu jako nadrzędnej zasady aktualnie funkcjonujących regionalnych polityk europejskich. Kluczowym zadaniem strategii staje się obniżenie o 20 milionów liczby Europejczyków, żyjących w ubóstwie bądź zagrożonych tym zjawiskiem. Europejska polityka regionalna, która absorbuje ponad trzecią część eurobudżetu, zakłada zmniejszenie dysproporcji w rozwoju regionalnym poprzez stymulowanie wzrostu w obszarach, gdzie dochody są stosunkowo niskie. Jakkolwiek polityka redystrybucji dochodów osobistych pozostaje wyłącznie domeną rządu krajowego. Ostatecznie, głębsza integracja sprawia, że Europejczycy coraz częściej dokonują porównań swoich dochodów w skali ponadnarodowej organizacji.

Integralną część strategii *Europa 2020* stanowi opracowanie *European social statistics*. Podręcznik zawiera najbardziej aktualne dane z zakresu sytuacji społeczno-ekonomicznej 28 krajów członkowskich Unii Europejskiej. Wdrażanie kluczowych celów strategii jest monitorowane za pośrednictwem nadrzędnych wskaźników. Każdy z rozdziałów publikacji skupia się na pewnym obszarze, charakteryzującym warunki bytowe mieszkańców poszczególnych państw. Spośród nich należy wymienić edukację i przestępczość, których tematyka zostanie przybliżona.

ODSETEK MŁODZIEŻY, KTÓRA PORZUCA SZKOŁĘ

Strategia *Europa 2020* określiła zestaw wskaźników, wśród nich odsetek młodzieży w UE, która porzuca naukę przedwcześnie. Coroczne dane opierają się na wynikach kwartalnych badań ankietowych Siły Roboczej Unii Europejskiej (EU – *Labour Force Survey*). 12,7% młodych ludzi w wieku od 18 do 24 lat ukończyło co najwyżej szkołę zawodową i nie podwyższało swoich kwalifikacji w 2012 roku. Wartość docelowa, ustalona przez Unię, zakłada obniżenie powyższego wskaźnika poniżej 10% w 2020 roku. Zalecany poziom osiągnęła prawie połowa, tj. 13 spośród 28 państw członkowskich Unii Europejskiej (2012 r.). Krajami o najniższej stopie niekontynuowania nauki są: Chorwacja, Słowenia, Słowacja, Czechy i Polska. Współczynnik ten wynosi tam około 5%, jakkolwiek w pięciu krajach zaobserwowano proporcje młodzieży bez wykształcenia średniego znacznie powyżej przeciętnej dla Unii. We Włoszech i Rumunii współczynnik przedwcześnie kończących naukę oscylował wokół 17,5% w 2012 roku. W trzech krajach, tj. w Hiszpanii, na Malcie i w Portugalii nadal przeszło 20% młodzieży przerywa naukę w szkole średniej, nie uzyskawszy żadnych kwalifikacji (rysunek 1).

Rysunek 1. Współzależność odsetka uczniów opuszczających szkołę i stopnia nierówności dochodowych w Unii Europejskiej w 2012 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.epp.eurostat.ec.europa.eu.

Na krajach Unii Europejskiej wykazano, że istnieje silna współzależność między nierównościami dochodowymi a odsetkiem młodych ludzi przedwcześnie opuszczających szkołę. Współczynnik korelacji liniowej Pearsona wynosi 0,74. W obliczeniach nie uwzględniono Malty, w którym to kraju niewspółmiernie wysoka wartość wskaźnika wiąże się z niekończącym problemem rodzin migrantów. Ponadto pominięto następujące kraje: Chorwacja, Litwa i Polska, które, podobnie jak inne kraje byłego bloku wschodniego, charakteryzują się bardzo niskimi wartościami wskaźnika.

Znaczące różnice istnieją pomiędzy krajami w wartości wskaźnika młodych osób, które porzucają naukę na poziomie co najwyżej szkoły zawodowej. Jak pokazuje rysunek 1, dzieje się to kilkakrotnie częściej w krajach o większych nierównościami. Można byłoby pomyśleć, że przedwczesne zakończenie nauki jest skutkiem ubóstwa części ludności. W biednych rodzinach młodzież powinna częściej przerywać naukę, aby wcześniej podjąć pracę i zacząć się dokładać do budżetu rodzinnego. Tymczasem dzieje się inaczej, gdyż w krajach zamożnych jak Niemcy czy Belgia współczynnik niekontynuowania nauki szkolnej wynosi

ponad 2-krotnie więcej niż w krajach o niższych dochodach, ale bardziej równych pod względem ich dystrybucji (Czechy, Słowacja).

W 2012 roku wskaźnik bezrobocia wśród przedwcześnie kończących naukę wyniósł 40,1% wobec 22,8% młodych ludzi bez pracy, co oznacza, że był niemal dwukrotnie wyższy. Zgodnie z badaniami podwyższone ryzyko bezrobocia stanowi jedynie część kaskady zdarzeń, która rozpoczyna się dużo wcześniej niż moment przerwania nauki i trwa jeszcze długo, skutkując częstszymi okresami bez zatrudnienia i mniej atrakcyjnymi warunkami pracy.

Strategia *Europa 2020* podkreśla wagę średniego wykształcenia dla młodych ludzi w obecnym społeczeństwie. Przedwczesne przerwanie nauki ogranicza szanse życiowe jako rezultat braku kwalifikacji niezbędnych do satysfakcjonującej adaptacji na rynku pracy oraz naraża na wykluczenie społeczne bądź ubóstwo. Niepełne wykształcenie utrudnia uczestnictwo w życiu obywatelskim. Z tych powodów tak istotne jest stworzenie warunków przyjaznych do nauczania, gdyż koszty społeczne i gospodarcze nieprzystosowania młodych ludzi ponoszą wszyscy członkowie społeczności.

PRZESTĘPCZOŚĆ

Przestępstwo jest nie tylko przyczyną cierpienia ofiar i ich rodzin, ale także przejawem skrajnego wyizolowania od istoty społeczeństwa, co dotyka pewne jednostki. Dane statystyczne na temat przestępczości i sądownictwa karnego są ważne z powodu politycznego i społecznego znaczenia, jak i obaw mieszkańców co do przestępstw. W Unii Europejskiej zaopatrywanie w dane o przestępczości nastrocza liczne problemy ze względu na odmienne metody i definicje stosowane przez kraje członkowskie. Obecne prace w celu poprawy porównywalności statystyk przestępstw przekładają się na znaczący postęp w pozyskiwaniu cennych informacji o przestępczości w Unii Europejskiej. Komisja Europejska zleciła RAND Europe, by wskazana niezależna instytucja badawcza stworzyła ramy strukturalne dla rozwijanego Europejskiego Raportu na temat przestępczości (*European Crime Report*). W raporcie z 2011 roku dostrzeżono czynniki natury społecznej, ekonomicznej i politycznej, które prowadzą do odmiennej sytuacji w zakresie przestępczości i sądownictwa karnego w poszczególnych krajach członkowskich Unii. Dla przykładu badania wykazały, że wielka luka dochodowa między biednymi i bogatymi przyczynia się do podwyższonych wskaźników przestępczości. Stosując miary ubóstwa (wskaźnik zagrożenia ubóstwem) i nierówności dochodowych (współczynnik Giniego) przy określaniu stopnia przestępczości mogłoby pogłębić zrozumienie tendencji w dziedzinie przestępczości.

W 2012 roku w 28 krajach członkowskich Unii Europejskiej uwięziono 651 209 osób, co równa się w przybliżeniu 129 więźniom na 100 000 mieszkańców. Najwyższe wskaźniki w Unii (ponad 200 więźniów na 100 000 mieszkańców) za-

notowano na Łotwie, Litwie, w Estonii, Polsce, Czechach i na Słowacji. Na drugim końcu rozkładu znajdują się kraje nordyckie, tj. Finlandia, Dania i Szwecja oraz Słowenia, w których to przetrzymywano mniej niż 80 więźniów na 100 000 mieszkańców. Powyższe kraje zarazem charakteryzują się najniższą liczbą funkcjonariuszy policji na 100 000 mieszkańców: Finlandia (149), Dania (193), a Szwecja (210).

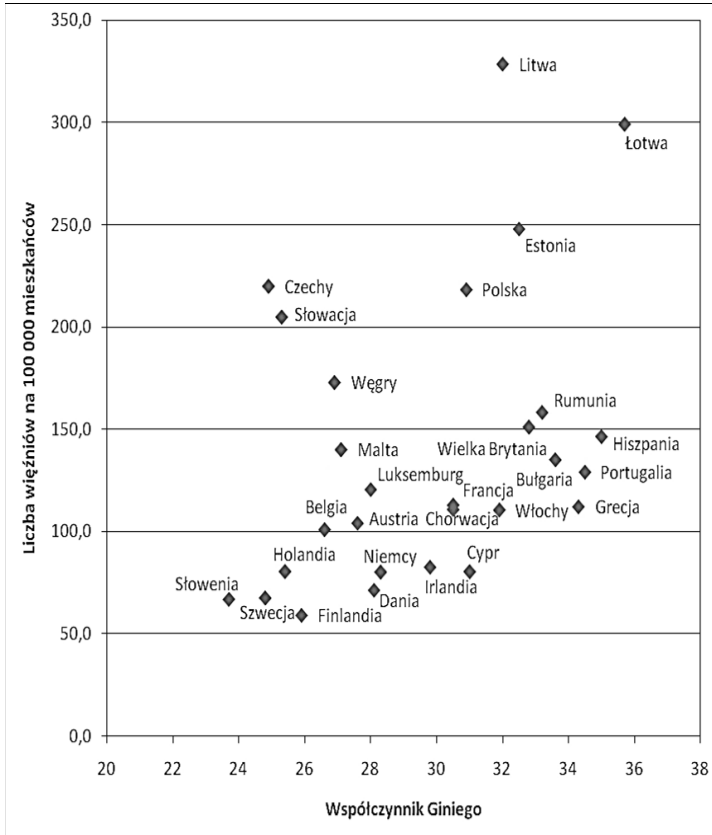
Być może utrzymywanie wysokiego wskaźnika przyzonicacji oraz surowego sposobu obchodzenia się z kryminalistami byłoby dla społeczeństwa korzystne, gdyby skutecznie odstraszały one od popełniania przestępstw. Eksperci na całym świecie wydają się jednak zgodni co do tego, że metody te raczej nie zdają egzaminu. Niestety, takie podejście pokutuje w krajach postkomunistycznych, do których przynależą byłe republiki nadbałtyckie oraz kraje Grupy Wyszehradzkiej. Część działań podejmowanych przez władze, aby zniechęcać do wkraczania na drogę przestępstwa, nie tylko nie jest skuteczna, ale wręcz przyczynia się do nasilenia przestępczości.

Spółeczeństwa zamykające więcej ludzi w więzieniach mniejszą część bogactwa wydają na pomoc socjalną dla swych obywateli. Prawdopodobnie taka zachodzi wśród krajów postkomunistycznych. Pomimo przemian społeczno-gospodarczych po 1989 roku, nieprzerwanie od kilku dziesięcioleci uwidatnia się zjawisko ekspansji systemu karnego przy równoczesnym kurczeniu się opieki społecznej. W społeczeństwach tych państw ogranicza się wydatki na cele pozytywne – pomoc społeczną – żeby zwiększyć finansowanie systemów walki z przestępczością i sądownictwa. Wydatki na pomoc społeczną takich krajów jak Bułgaria, Litwa czy Polska wynoszą poniżej 20% PKB, tymczasem w państwach nordyckich przeznaczają się w tym celu ponad 30% PKB.

Korzystając z danych statystycznych pochodzących z Eurostatu (rysunek 2) zauważono, że kraje o większych nierównościach mają wyższy wskaźnik przyzonicacji niż kraje bardziej egalitarne. W Wielkiej Brytanii na 100 000 mieszkańców przypada ponad 150 więźniów, czyli prawie dwa razy więcej niż w Holandii (80) i niemal trzy razy więcej niż w Finlandii (59 – wskaźnik najniższy). Gdyby wymienione kraje postkomunistyczne wyłączyć z porównania jako przypadki skrajne, zależność między liczbą uwięzionych na 100 000 mieszkańców a nierównością dochodów w gronie pozostałych krajów jest bardzo wysoka. Współczynnik korelacji liniowej Pearsona wynosi w tym przypadku 0,71.

Dane więzienne dowodzą, że społeczeństwa bardziej wyrównane dochodowo są jednocześnie mniej surowe w wymierzaniu kar. Większość wyroków pozbawienia wolności wydawana jest w zawieszeniu nawet w wypadku poważnych przestępstw, które w innych krajach pociągałyby za sobą długie wyroki bez zawieszenia. Jak się też wydaje, większość osadzonych w więzieniach zgadza się, że otrzymała wyrok proporcjonalny do rangi przewinienia. W Holandii grupa specjalistów od więziennictwa wyszła z założenia, że: „przestępca musi być traktowany jak myśląca i czująca istota ludzka, zdolna do wyciągania wniosków

z prawd uświadamianych w trakcie dialogu”. Skutkiem takiego podejścia jest system więzienny, który kładzie nacisk na terapię i rehabilitację. Przepustki do domu i przerwy w odbywaniu kary dopuszcza się podobnie jak stosowanie zwolnień warunkowych i ulaskawień [Wilkinson, Pickett, 2011].

Rysunek 2. Współzależność liczby więźniów na 100 000 mieszkańców i stopnia nierówności dochodowych w Unii Europejskiej w 2012 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.epp.eurostat.ec.europa.eu.

W społeczeństwach o większej równości dochodów system prawny i sądowniczy, procedury ścigania, orzecznictwo i system karny są opracowywane w porozumieniu ze specjalistami (kryminologami, prawnikami, psychiatrami i psychologami więziennymi). Zatem stanowią wynik rozważenia teoretycznego oraz analizy empirycznej czynników umożliwiających zapobieganie przestępczości i resocjalizację przestępców. W krajach o większych nierównościach ramy prawne i systemy penitencjarne wydają się być kształtowane pod presją medialno-polityczną, by można się było wykazać twardym obchodzeniem się

z przestępcami, nie zaś po rozważnym zastanowieniu, co zdaje egzamin, a co nie. Na zakończenie warto przytoczyć wnioski, do których doszli kryminolodzy David Downes i Kristine Hansen [2006, s. 4–5]: „Narastający strach przed przestępczością i zanik zaufania do systemu wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych (...) sprawiły, że ogół społeczeństwa zaczął bardziej skłaniać się ku surowszej polityce karnej. Z tego powodu w pewnych krajach jak Wielka Brytania, społecznym postulatом surowszych i dłuższych wyroków wychodzą naprzeciw politycy i kampanie wyborcze prowadzone pod hasłami represyjności polityki karnej. W krajach jak Szwecja czy Finlandia, w których rząd zapewnia wysoki kapitał społeczny, obywatele rzadziej postulują i popierają surowszą politykę karną, a rząd opiera się impulsom do wdrażania takich planów”.

ZAKOŃCZENIE

Najważniejsze problemy społeczne Unii Europejskiej występują częściej w społeczeństwach o większych nierównościach dochodowych. Obserwowane w obu grupach porównywanych społeczeństwach zależności są silne. Różnice między społeczeństwami bardziej i mniej równymi są duże – w tych bardziej nierównych poszczególne negatywne zjawiska występują nawet cztery razy częściej. Jednym z wniosków jest to, że pewne kraje pod niemal każdym względem wypadają dobrze, podczas gdy inne – fatalnie. Znajomość wyników danego kraju w jednej sferze pozwala przewidywać jego wyniki w innych sferach. Na przykład, jeśli kraj wypada bardzo źle pod względem stanu edukacji obywateli, można spodziewać się, że ma większą niż inne kraje liczbę więźniów. Nadmierne nierówności czynią kraj dysfunkcyjnym w wielu wymiarach. W porównaniu międzynarodowym na zdrowym krańcu rozkładu znajdujemy kraje skandynawskie i Słowenię. Na przeciwnym krańcu, na którym problemy społeczne występują w wysokim nasileniu, sytuują się kraje Europy Południowej: Portugalia, Hiszpania, Włochy. Relatywnie wysoko znajduje się Wielka Brytania.

Specyficzną grupę państw tworzą kraje postkomunistyczne takie jak Czechy, Litwa, Polska czy Słowacja. Odsetek młodzieży, która przerywa przedwcześnie naukę jest w tych krajach na bardzo niskim poziomie, znacznie poniżej poziomu 10% wyznaczonego w strategii *Europa 2020*. Zarazem wyróżniają się zdecydowanie zawyżonym wskaźnikiem liczby więźniów przypadających na 100 000 mieszkańców, analogicznie do społeczeństw o większych nierównościach, w których ludzi dzieli większy dystans społeczny. Ze względu na silniej zakorzenione postawy „my kontra oni” szerzy się w tych państwach nieufność i kwitnie przestępczość. Opinia publiczna oraz decydenci chętniej posyłają ludzi do więzienia i przyjmują bardziej represyjne podejście do „elementów przestępczych”.

Dwa najczęściej podawane uzasadnienia zamykania ludzi – sposób na odstraszanie innych potencjalnych przestępców lub uzyskanie moralnej poprawy

więźnia – nie przynoszą finansowych korzyści. Edukacja jest tańszym i lepszym środkiem zapobiegawczym, a służba społeczna lepszym i tańszym sposobem moralnej poprawy [Atwood, 2010, s. 110].

Niewielu znajdzie się ludzi, którzy nie woleliby żyć w społeczeństwie bardziej przyjaznym. W społeczeństwie, w którym jest mniej przemocy, a obywatele są lepiej wykształceni, bardziej zaangażowani w życie społeczne. Zmniejszenie nierówności dochodowych uczyniłoby społeczeństwo lepszym. Różnice rozpatrywano w Unii Europejskiej wśród krajów najbogatszych i odnoszących największe sukcesy gospodarcze, a zarazem cieszących się demokracją i wolnością słowa. Wiadomo ponad wszelką wątpliwość, że ludzie mogą żyć dobrze w społeczeństwach o nierównościach tak niewielkich, jakie występują na przykład w krajach nordyckich.

Bogate społeczeństwa osiągnęły niemal wszystko, co może dać wyższy materialny standard życia. Zmniejszenie nierówności dochodowych to najlepszy sposób na poprawę jakości środowiska społecznego, a co za tym idzie, realnej jakości życia wszystkich obywateli – nawet tych lepiej sytuowanych. Większa równość oraz podniesienie dobrostanu wszystkich obywateli to także klucz do lepszych wyników danego kraju w różnych dziedzinach. Jeśli kraj chce na przykład podnieść przeciętny poziom osiągnięć edukacyjnych młodzieży szkolnej, musi się zająć problemem nierówności odpowiedzialnych za gradient społeczny osiągnięć edukacyjnych bardziej stromy niż w innych krajach.

LITERATURA

- Atwood M., 2010, *Dług. Rozrachunek z ciemną stroną bogactwa*, Wyd. Znak, Kraków.
- Downes D., Hansen K., 2006, *Welfare and Punishment: The Relationship Between Welfare Spending and Imprisonment*, Crime and Society Foundation, London.
- Education and Training in Europe 2020: Responses from the EU Member States*, 2013, Eurydice Report, European Commission, Brussels.
- Education and Training Monitor 2013*, European Commission, http://ec.europa.eu/education/library/publications/monitor13_en.pdf (stan na dzień 08.04.2014).
- European social statistics*, 2013, European Union.
- Europejskie badanie dochodów i warunków życia (EU-SILC) w 2012 r.*, 2013, GUS, Warszawa.
- Fredriksen K.B., 2012, *Income inequality in the European Union*, Economics Department Working Papers, no. 952, OECD Publishing.
- Hunt P., Kilmer B., Rubin J., 2011, *Development of a European Crime Report*, European Commission, Brussels.
- The Europe 2020 Strategy*, 2012, Centre for European Policy Studies, Brussels.
- Wilkinson R., Pickett K., 2011, *Duch równości. Tam gdzie panuje równość, wszystkim żyje się lepiej*, Wyd. Czarna Owca, Warszawa.
- www.epp.eurostat.ec.europa.eu.

Streszczenie

W krajach członkowskich Unii Europejskiej najważniejsze problemy społeczne występują częściej w społeczeństwach o większych nierównościach dochodowych. Obserwowane w obu grupach porównywanych społeczeństwach zależności są silne. Różnice między społeczeństwami bardziej i mniej równymi są duże – w tych bardziej nierównych poszczególne negatywne zjawiska występują 3–4 razy częściej (wskaźnik przynależności; odsetek młodzieży, która porzuca szkołę). Jednym z wniosków wynikających z treści rozdziałów jest to, że pewne kraje pod niemal każdym względem wypadają dobrze, podczas gdy inne – fatalnie. Nadmierne nierówności czynią kraj dysfunkcyjnym w wielu wymiarach. W porównaniu międzynarodowym na zdrowym krańcu rozkładu znajdujemy Szwecję, Finlandię i Słowenię. Na przeciwnym krańcu, na którym problemy społeczne występują w wysokim nasileniu, sytuują się kraje Europy Południowej: Portugalia, Hiszpania, Włochy. Mimo bogactwa Wielka Brytania, podobnie jak o połowę mniej zamożna Bułgaria, zmagają się z tym samym nasileniem problemów społecznych. W bardziej nierównych społeczeństwach przemoc jest bardziej powszechna z powodu braku wzajemnego szacunku. Kraje skandynawskie stanowią wzór do naśladowania dla pozostałych społeczności, jak i decydentów, w zakresie sposobów na większą równość.

Słowa kluczowe: nierówności dochodowe, problemy społeczne, Unia Europejska

Income Inequalities and Social Problems in EU Member States*Summary*

In EU Member States the differences in the performance of more and less equal countries are very large. Rather than things being just a bit worse in more unequal countries, they are very much worse. More unequal countries (Spain, Portugal, Italy) have three times the rates of imprisonment. Their share of early leavers from education and training is nearly four times higher than in Sweden, Finland and Slovenia. The bigger the income differences between the rich and poor in a country, the worse it does. The relationship could not have been clearer: the greater the inequality the more socially dysfunctional societies become – regardless of their overall economic performance. Whether a country is as rich as the United Kingdom or, like Bulgaria, only half as wealthy, seems to have no bearing on levels of social problems. The reason why violence is more common in more unequal societies is because high levels of inequality make status even more important, and the most common trigger to violence is disrespect. Scandinavian countries enjoy fewer social problems. Societies, politicians and policy makers can follow their pathways to lower inequality. Our future quality of life depends upon it.

Keywords: income inequality, social problems, European Union

JEL: I24, D63